

UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE LITERE

TEZĂ DE DOCTORAT

THE EDITORIAL: A PURPOSE-BASED DISCOURSE

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

PROF. DR. MIHAI M. ZDRENGHEA

DOCTORAND:

ILIES-SZENDRŐDI NORBERT

2016

1

CUPRINS

INTRODUCERE

1. Pragmatica	1
1.1 Pragmatica și Linguistica Tradițională: Granițele	3
1.1.1 Definirea Pragmaticii: Ce este pragmatica?	3
1.1.2 Cum operează Pragmatica Introducerea Actelor Pragmatice	5
1.1.3 Apariția și dezvoltarea rapidă a Pragmaticii	8
1.1.3.1 ‘Era Pragmatică’	8
1.1.4 Granița dintre Pragmatică și celelalte ramuri ale lingvisticii	19
1.1.4.1 Pragmatica și Sintaxa	20
1.1.4.2 Pragmatica și Semantica	22
1.1.4.3 Pragmatica și Logica	25
1.2 Definirea Pragmaticii	28
1.2.1 În drum spre definirea Pragmaticii	29
1.2.2 Importanța contextului utilizatorului	31
1.2.3 The ever expanding context: from co-text to societal context	37
1.3 Acte Pragmatice: (De la Acte de Vorbire la Acte Pragmatice)	40
1.3.1 De la Acte de Vorbire la Acte Pragmatice	43
1.3.1.1 Acte de Vorbire	43
1.3.1.2 Acte de Vorbire Indirectă	44
1.3.1.3 Acte Pragmatice	48
2. Discursul	57
2.1 Ce este ? Discourse and Critical Discourse Analysis	61
2.1.1 Definirea discursului	61
2.1.2 Analiză de Conținut sau Analiză de discurs? (de la conținut la discurs analysis)	67
2.1.3 Discursul ca ‘act social’	74
2.1.3.1 Limba și discursul. ‘Langue or parole?’	74
2.1.3.2 Cinci aspect ale Limbii ca ‘act social’	75
2.1.4 Analiza Critică a Discursului (CDA)	83
2.1.5 Metoda lui Fairclough pentru Analiza Critică a Discursului CDA	88
2.1.5.1 Textul	89
2.1.5.2 Practici Discursive	91
2.1.5.3 Practici Socio-Culturale	93
2.2 Sociocultural Practice and Discourse	95

2.2.1	Practici Economice- sursa puterii și a dominantei	98
2.2.2	Putere și Relații de Putere în Discurs	102
2.2.3	Dominanța și Hegemonia	104
2.2.4	Accesul	107
2.2.5	Ideologia și practica ideologică	109
2.2.6	Cogniția Socială	114
2.3	Dispozitive lingvistice	116
2.3.1	Mijloace lexicale pentru managementul minții	121
2.3.1.1	Numire și referință	124
2.3.1.2	Predicație	127
2.3.2	Mijloace Sintactice	130
2.3.2.1	Transitivitatea și managementul minții	131
2.3.2.2	Nominalisaarea	136
2.3.2.3	Permutația, Inițializarea și innuendo	137
2.3.2.4	Modalitatea	139
2.3.2.5	Acte de Vorbire	144
2.3.3	Mijloace Retorice	145
2.3.3.1	Hiperbolă	146
2.3.3.2	Metaforă	147
2.3.3.3	Metonim	148
2.3.3.4	Neologism	149
2.3.3.5	Joc de Cuvinte	150
3.	Analytical framework and method of analysis	152
4.	Analiză	156
4.1	The BP oil spill	157
4.1.1	BP Oil Spill in the <i>Daily Express</i>	158
4.1.1.1	Editorial 1: GULF OIL SPILL CATASTRPHE FOR BP	159
4.1.1.2	Editorial 2: CAMERON MUST REMEMBER OUR INTERESTS COME FIRST	164
4.1.2	BP Oil Spill in the <i>Daily Mail</i>	173

4.1.2.1 Editorial 3: BARACK OBAMA’S ANTI-BRITISH PREJUDICE HELPS NEITHER BP NOR AN ALLIANCE THAT HAS SERVED THE WORLD FOR MORE THAN 100 YEARS	173
4.2 Cazul David Laws	191
4.2.1 Cazul David Laws case în <i>Daily Express</i>	191
4.2.2 Editorial 4. DAVID LAWS’ RESIGNATION A CRUCIAL TEST FOR THIS DELICATE ALLIANCE	192
4.2.3 Cazul David Laws în <i>The Times</i>	196
4.2.3.1 Editorial 5. THE LAWS OF POLITICS	196
4.2.4 Alte Acte Pragmatice legate de cazul the David Laws în <i>Daily Telegraph</i>	206
5. Concluzii	211
Bibliografie	215
Anexe	223
5.1 Editorial 1	223
5.2 Editorial 2	224
5.3 Editorial 3	225
5.4 Editorial 4	228
5.5 Editorial 5	229
5.6 Editorial 6	231

Rezumat

Cuvinte cheie: pragmatică, act pragmatic, context, scop, discurs, CDA (Analiza Critică a Discursului), social, ideologie, putere, grup.

Introducere

Această lucrare reprezintă o cercetare al presupunerilor, prezumțiilor implicite sau neexprimate în mod explicit în text, care cu toate că pot părea invizibile sau cel puțin greu de observat la prima vedere, reprezintă o influență majoră asupra modului în care sunt interpretate de către cititori, datorită implicațiilor ideologice. Atât în viața de zi cu zi cât și în domeniul politic sau în domeniul mass-media putem detecta o mulțime de prezumții/presupuneri implicite care guvernează modul nostru de a percepe, de a înțelege sau de a interpreta anumite texte, sau modul în care aceste texte stabilesc conexiuni/legături de natură ideologică. Credem că majoritatea acestor sensuri implicite sau 'ascunse' reprezintă acte sau acțiuni având un scop aparte prin care interlocutorii sau autorii textelor de ziare, respectiv editoriale, pot să comunice conținuturi fără să fie nevoiți să le exprime în mod explicit sau direct. Vom numi aceste acte împreună cu Jacob L. Mey, "acte pragmatice" (Mey, 1993).

Cele trei cuvinte cheie ale titlului rezumă și totodată descriu ipoteza noastră centrală potrivit căreia editorialul reprezintă un exemplu al unui discurs bazat pe scop sau al unui discurs cu scop. Primul cuvânt "editorialul" se referă la obiectul analizei, în timp ce celelalte două cuvinte "bazat pe scop" (sau cu scop/sau având un scop), respectiv "discurs" se referă la două dintre proprietățile speciale ale editorialului, și anume că nu este doar un simplu text, ci un discurs cu un anumit scop bine definit.

Termenul "bazat pe scop" sau "cu scop" se referă la faptul că editorialul făcând parte din discursul ziarului, respectiv mass-media are un scop sau o funcție bine definită și această funcție este determinată: pe de o parte de nevoile comunicative ale editorialului, iar pe de altă parte influențează considerabil forma și conținutul textului sau a mesajului cuprins în el. Cu opinia lui Halliday, natura limbajului este stâns legată de funcția pe care o servește, care

la rândul ei este strâns legată cu nevoile sociale sau personale ale actului comunicare (Halliday, 1970 qtd. in Fowler, 1998:32) sau cu alte cuvinte, de scopul pe care îl servește.

Termenul "discurs" nu se limitează doar la conținut, adică la textul propriu zis, ci se referă la conținut sau text în lumina tuturor condițiilor sociale, culturale, instituționale sau individuale care au putut influența producerea textului incluzând și scopul sau intențiile vizate de discurs. În lumina celor spuse Norman Fairclough se referă la discurs ca fiind un "act social" (Fairclough 1992:28 qtd. in Coupland and Jaworski 2006:2) având trei dimensiuni distincte, dar care sunt strâns legate influențându-se reciproc. În terminologia lui Fairclough discursul este: "act social", "act discursiv" (sau instituțional) care include procesele de producere și de interpretare, respectiv textul propriu zis (Titscher et al. 2000:149-150).

Când vine vorba despre discursurile din mass media, sau discursul ziarelor din care editorialul, obiectul principal al investigației prezente, trebuie să menționăm, că în contrast cu opiniile multor oameni, mai ales jurnaliști, discursurile din domeniul jurnalisticii nu sunt pe departe nici așa de obiective, factuale sau neutrale precum am crede. Acest lucru se datorează faptului că înainte de a fi publicate în formă de articole sau editoriale, faptele propriu zise sunt supuse unor schimbări datorită așa ziselor procese de "selectare", respectiv "transformare" din cadrul ziarului din care fac parte, cu cuvintele lui Fowler, conținutul ziarelor (care include editorialul) nu reprezintă "fapte din lume" ci mai degrabă "idei", "credințe" și "ideologii" (1998:1-2). Cu alte cuvinte, putem spune că din moment ce fac parte dintr-un ziar anume, editorialele conțin ideologiile principale, respectiv punctul de vedere al ziarelor din care fac parte în forma unor presupunții ideologice, care, cu toate că nu sunt exprimate explicit influențează modul nostru de percepere și interpretare a conținutului lor. Acest fapt explică reprezentările diferite ale aceluiași eveniment social în diferite editoriale aparținând diferitor ziare.

Ipoteza noastră este că textele jurnalistice inclusiv cele ale editorialelor se compun nu în exclusivitate din conținuturi explicite, ci și din părți, sau conținuturi, implicite care nu sunt evidente la prima vedere, multe dintre care conțin implicații de natură ideologică, care nu sunt exprimate direct sau în mod explicit, și fac parte din acte comunicative cu scop fiind în concordanță cu punctul de vedere, poziția, respectiv, interesele reprezentate de ziar și se manifestă în forma unor "acte pragmatice" (Mey,1993).

În cadrul acestei teze vom analiza actele pragmatice în editoriale prezente în forma unor presupunții/sau presupuneri cu implicații de natură ideologică cu ajutorul unei metode de analiză a discursului numit CDA (Critical Discourse Analysis) care integrează noțiunea de "acte pragmatice" din cadrul teoriei pragmatice, formând un mijloc eficient de detectare și

analiză a prezumpțiilor inexplicite ale editorialelor împreună cu condițiile sociale care influențează forma și conținutul lor în mod semnificativ.

Teza este compusă din cinci părți principale: primele două se ocupă de baza teoretică a analizei și explică actele pragmatice în cadrul teoriei pragmaticii, respective discursul în lumina metodei de analiză a discursului, CDA (Critical Discourse Analysis). Partea a treia, respectiv a patra se ocupă de metoda de analiză respectiv analiza propriu zisă a editorialelor. Partea cincea este consacrată concluziilor care au rezultat în urma analizei.

1. Pragmatica

Prima parte a tezei se ocupă de pragmatică, respectiv actele pragmatice. Deoarece discursul este de o natură pragmatică. Conform lui Brown and Yule cel care analizează discursuri "adoptă în mod necesar o abordare pragmatică la studiul limbajului" (1998:27). Ca atare pentru a înțelege pe deplin ce reprezintă noțiunea de discurs trebuie să îi înțelegem natura pragmatică și să descriem principiile de bază ale pragmaticii. În această parte a tezei vom defini ce este pragmatica subliniind importanța contextului, iar la sfârșit vom descrie "actele pragmatice" (May, 1993). Vom descrie totodată evoluția acestei ramuri ale lingvisticii menționând schimbările majore care au dus la apariția pragmaticii comparând pragmatica cu celelalte două ramuri principale ale lingvisticii: sintaxa și semantica pentru ai înțelege natura. Vom descrie în această parte actele pragmatice comparându-le cu actele de vorbire (Speech Acts) respectiv caracteristicile și limitele acestor acte. Dat fiind natura pragmatică a discursului editorialelor, acest capitol va fi dedicat descrierii și înțelegerii cum funcționează normele și principiile pragmatice principale care ne va ajuta totodată să putem identifica locul pragmaticii pe harta lingvisticii. În această privință ne vom baza pe operele istorice ale lui Stephen C. Levinson (1983) and Geoffrey Leech (1983) respectiv Jacob L. Mey (1993), care adaugă concluziile proprii creînd un nou standard a pragmaticii moderne. Vom face referințe la alte personalități emblematicale ale domeniului pragmaticii ca și : J. L. Austin, J. L. Searle, H.P. Grice etc. Scopul acestui capitol nu este să prezinte o pragmatică extensivă, ci o scurtă prezentare a noțiunilor care ne vor ajuta să înțelegem ce este pragmatica, respectiv actele pragmatice, unul dintre mijloacele noastre principale pentru a analiza discursul editorialelor.

Mey (Mey, Jacob L. "Pragmatics: Overview" *Concise Encyclopaedia of Pragmatics. Second edition* (2009):786-797, 787) afirmă că mulți lingviști cred că comunicarea umană, respectiv înțelegerea, nu se bazează doar pe cuvintele pronunțate respectiv, scrise, adică mesajele explicite. Sunt cazuri în care oamenii lasă anumite părți sau aspecte ale mesajelor

implicite cu un anumit scop. Conform unor manuale populare de comunicare și publicitate ”în business cuvintele contează în proporție de 5%, iar limbajul corporal în proporție de 95%” (ibid.). Acest fapt ar putea să pară o exagerare, dar concluzia este că cuvintele propriu zise nu comunică mesajul întreg, câteodată este în interesul oamenilor ca anumite părți ale mesajelor să rămână implicite din diferite motive. Ele pot să fie de politețe, pentru a crea sau a menține anumite impresii, frică, umor sau chiar manipulare, ceea ce întâlnim foarte des în viața de zi cu zi, în politică sau în mass-media, în special în editoriale unde opiniile ziarului sunt exprimate în moduri directe sau indirecte. La acest punct intră pragmatica în imagine.

Pragmatica în general se ocupă cu studiul sensului dar nu în modul în care semantica. Diferența principală dintre cele două ramuri ale lingvisticii este că pragmatica este interesată nu numai de cum comunică oamenii sau cum folosesc limbajul ci și de faptul cum oamenii ”pot să comunice mai mult conținut decât ceea ce exprimă în cuvinte” (Leech, 1983:9). Pragmatica mai este considerată și știința care se ocupă cu ”sensul invizibil” (Yule, 2006:112) sau cum îl numește Mey ca fiind ”știința nespusului” (1993:281). Dacă vrem să înțelegem esența a ceea ce pragmatic reprezintă în contrast cu semantic putem recurge la cuvintele lui Gazdar citate des, care o descrie astfel: ”Pragmatica este sens minus semantică” (Gazdar, 1979:4). În conformitate cu Yule, Mey sau Gazdar, pragmatic studiază acele aspect ale sensului care sunt percepute în text, dar care sunt greu de văzut ”cu ochiul liber” (Mey, 1993:182). Cu toate că nu sunt vizibile în mod direct, sau la prima vedere în conținutul propriu zis, putem spune că exercită influență asupra interlocutorilor sau al cititorilor, cum este și în cazul nostru. Aceste aspecte ‘ascunse’ ale comunicării nu trebuie subestimate oricât de triviale sau neînsemnate ar părea, deoarece ar putea juca un rol foarte important în comunicarea anumitor mesaje implicite, care nu ar avea acelaș efect, fiind exprimate într-un mod explicit sau direct, ca de exemplu în cazul manipulării, care este un aspect important în analiza editorialelor. Vom ilustra aceste aspecte cu numeroase exemple în cadrul acestei lucrări. În următoarele secțiuni vom descrie motivele care au dus la apariția și răspândirea rapidă a pragmaticii, respectiv importanța contextului în analiza pragmatică.

Cele mai importante motive, care au contribuit la apariția și răspândirea pragmaticii devenind una dintre ramurile principale ale lingvisticii împreună cu sintaxa și semantica, sunt pe de-o parte motive istorice legate de dominația de relativ lungă durată a sintaxei asupra celorlalte ramuri lingvistice, iar pe de altă parte se datorează problemelor lingvistice nerezolvate întâmpinate de celălalte ramuri: sintaxa și semantica. Problemele lingvistice pe care sintaxa, nu le-a putut rezolva au fost transferate semanticii, iar problemele lingvistice care nu sau putut rezolva în cadrul semanticii au fost transferate pragmaticii. Pragmatica se separă

de celălalte două ramuri ale lingvisticii, prin forma practică de abordarea a analizei materialului lingvistic. Pragmatica, în contrast cu sintaxa și semantica, a realizat că exemplele idealizate folosite de celălalte ramuri nu îi ajută, când au fost nevoiți să analizeze limbajul actual sau natural de zi cu zi în cele mai diferite contexte, care în multe cazuri părea să nu respecte reguliile formale pe care celălalte două ramuri: sintaxa și semantica le-au impus. Mulți dintre lingvistii tradiționali au considerat că multe propoziții din viața de zi cu zi, ar fi negramaticale sau pur și simplu ambigue, pe când pragmatica a reușit să le analizeze. Astfel pragmatica a devenit foarte populară între lingviști, pentru că a răspuns la multe întrebări ca: De ce oamenii spun lucruri particulare în ocazii particulare? sau Ce încearcă oamenii să facă cu limbajul lor? (Austin, 1962) analizând texte din perspectiva sau în lumina condițiilor sociale care joacă un rol important în procesul de producere, respectiv înțelegere textului. Cu alte cuvinte, pragmatica a recunoscut importanța contextului pentru o mai bună sau mai completă înțelegere a textelor sau al oricărui material lingvistic. Pragmatica a recunoscut importanța utilizatorilor limbajului (celui care produce texte), respectiv contextul în care acesta se mișcă, deoarece întregul proces de comunicare începe de la el. În acest fel contextul se extinde de la elemente care se află în textul propriu-zis la ”totalitatea elementelor care țin de contextul uman al utilizării” (Mey, 1993:31) la totalitatea elementelor extra-textuale, incluzând condițiile sociale care joacă un rol foarte important având potențialul de a influența, sau chiar de a schimba, forma actuală sau conținutul textelor, cu toate că aceste elemente extra-lingvistice sau extra-textuale nu fac parte din structura propriu-zisă a textelor. ”Contextul utilizatorului” include factori precum: intenții, presupuneri sau chiar scopurile latente ale comunicării. Operele inovatoare ale filosofilor John L. Austin ”How to do things with words” publicată în 1962, al lui John R. Searle, intitulată ”Speech Acts: An Essay in the philosophy of Language” publicată în 1969, iar mai târziu cea a lui H. Paul Grice ”Logic and Conversation” din 1975, care au apărut în domeniul pragmaticei, au deschis noi perspective abordând teme precum problema cooperării, care i-a deranjat pe lingviștii de mult timp, respectiv, limbajul perceput ca un act, o acțiune. În ciuda dezvoltării rapide a noii ramuri al lingvisticii, care a câștigat din ce în ce mai mult teritoriu în domeniul lingvisticii, problemele nu au fost eradicate în totalitate. S-au descoperit probleme pe care atât teoria actelor de vorbire (Speech Act theory), a cărei baze teoretice au fost puse de John L. Austin, fiind dezvoltată în continuare de John R. Searle, care a dezvoltat teoria actelor indirecte de vorbire cu scopul de a întâmpina, respectiv îndepărta unele din problemele care s-au văzut pe orizont, nu au putut fi rezolvate. Aceste probleme puteau fi abordate doar cu luarea în considerare al întregului context uman de utilizare, adică al tuturor elementelor de context, care ar putea

influența forma și conținutul propozițiilor incluzând și anumite aspecte mai largi al contextului. Acesta a fost punctul când au apărut așa-zisele ”acte pragmatice” (Mey, 1993). ”Actele pragmatice” au făcut posibil să putem interpreta cu success propoziții de genul:

“I have brought some sushi home and I cooked it; it wasn’t bad”.(Mey, 1993:4)

reprezentând o invitație cu umor și stil adresată unui grup de oameni specifici într-un bar de cocktailuri, și nu o afirmație ambiguă lipsită de sens. Pentru a avea un act pragmatic cu success, în primul rând trebuie să avem o ”platformă comună” (Mey, Jacob L. “Pragmatics: Overview” *Concise Encyclopaedia of Pragmatics. Second edition* (2009): 786-797, 787) cu interlocutorul sau interlocutorii noștri pentru a identifica și a infera presuposițiile corecte. În al doilea rând trebuie să existe un ”uptacke” adică o acceptare, al actului meu pragmatic ca atare. Este important să observăm că actele pragmatice pot fi anulate în orice moment. În al treilea rând actele pragmatice nu trebuie să conțină neapărat elemente care ar indica acte de vorbire explicite (Speech Acts- sau Speech Act verbs), pentru a fi efective, și pentru a-și atinge scopul. Natura lor indirectă și posibilitatea interlocutorului de a anula în orice moment un act pragmatic face ca ele să devină mijloace perfecte pentru convingere sau manipulare latentă, un ”Cal Troian” al discursului care trece de gardienii logicii și a rațiunii.

2. Discursul

A doua parte a tezei se concentrează pe noțiunea de discurs, respectiv una dintre cele mai noi și populare abordări a analizei discursului, numit CDA sau (Critical Discourse Analysis). În acest capitol vom defini termenul de ”discurs” și modul în care acesta diferă de noțiunea de conținut, comparând analiza discursului cu analiza conținutului. Vom introduce CDA, sau Critical Discourse Analysis (Analiza Critică a Discursului), discutând condițiile sociale, politice, economice sau culturale inclusiv relațiile de putere în cadrul societății, ideea de ”grup”, ”access”, și ideologii care determină forma și conținutul textelor editorialelor. În acest capitol vom descrie anumite caracteristici ale limbii și lexicului, respectiv gramaticii care pot fi investite prin natura lor cu conținuturi de natură ideologică devenind astfel acte pragmatice cu un scop bine definit.

Analiza discursului și pragmatica au o mulțime de lucruri în comun, cel mai important fiind importanța contextului în interpretarea textelor. Noțiunea extinsă a contextului, ca și în cazul pragmaticii include întregul context social al producerii, respectiv interpretării textelor, și această perspectivă asupra contextului în procesul de interpretare a textelor, este exact ceea

ce deosebește discursul de conținut. Cu alte cuvinte, discursul reprezintă conținutul în lumina contextului social care i-a dat naștere, respectiv în intermediul căruia se interpretează. Analiza Discursului din perspectivă critică (CDA) sau Critical Discourse Analysis pune accent pe o perspectivă critică asupra obiectului analizat, respectiv pe inegalitate și pe rolul relațiilor de putere și ideologii pentru a forma și a menține relații sociale favorabile pentru unele grupuri dominante, dar nefavorabile pentru altele, prin influențarea formei și a conținutului discursurilor jurnalistice din care editorialul face parte, domeniul jurnalistic, respectiv editorialele având un rol deosebit de important în formarea gândurilor și a atitudinilor publice, ca una dintre sursele principale de informații a societății contemporane Britanice.

Termenul de "discurs" a devenit foarte răspândit cu toate că împreună cu metoda sa de studiu, analiza discursului sunt considerate "ambigue" (Stubbs, M. 1983:1) și contestate în mod viguros de către câțiva lingviști (Richardson, 2007:21). Conform lui Shiffrin există două abordări legate de definirea termenului de "discurs". Pe de-o parte, se află aceea care tinde să definească discursul ca o unitate a limbii "deasupra propoziției a frazei" (Stubbs,1983:1), reprezentanții acestei orientări numindu-se "formaliști" sau "structuraliști" (Richardson, 2007:22). În contrast cu reprezentanții perspectivei formalită sau structuralistă sunt acea care optează pentru o definiție 'funcționalistă' (Richardson 2007: 22), conform căreia limba este activă iar discursul reprezintă un "act social" (Fairclough 1992: 28 qtd. in Coupland and Jaworski eds. 2006:2). Deoarece este un "act social" discursul este strâns legat de condițiile sociale care au influențat producerea textului împreună cu "intențiile latente" (Berelson, 1952: 262). Analiza Critică a Discursului sau CDA reprezintă o metodă de cercetare relativ nouă în domeniul analizei discursului și merge cu un pas mai departe deoarece pe lângă că privește discursul în maniera funcționalistă ca "act social" subliniază: inegalitatea socială ca fiind rezultatul unei bătălii ideologice dintre grupuri cu interese diferite și opuse. CDA recunoaște că limbajul poate fi ideologic. În cadrul CDA (sau Critical Discourse Analysis) ne vom concentra la versiunea lui Norman Fairclough, care privește discursul ca "act social" care există și operează pe trei dimensiuni, discursul reprezentând în același timp: un act social, un act discursiv (sau instituțional), respectiv textul propriu-zis. Aceste trei dimensiuni ale discursului sunt puternic legate una de cealaltă, deoarece actele sociale influențează cele discursive sau instituționale de producere și interpretare ale textelor, iar cele instituționale la rândul lor influențează forma și conținutul actual textelor, inclusiv cele ale editorialelor.

Textele reprezintă dimensiunea cea mai evidentă al discursului celălalte două fiind mai puțin evidente sau vizibile la prima vedere, cu toate că efectele lor sunt foarte palpabile influențând forma și conținutul textelor prin care se manifestă. Când analizăm discursuri

jurnalistic precum editorialul, trebuie să conștientizăm că ele nu sunt obiective, factuale sau neutrale, deoarece înainte de a fi publicate ele trec printr-un proces de "selectare", respectiv "transformare" (1998:1-2) care sunt influențate în mare parte de primele două dimensiuni în lumina pozițiilor ideologice, politice or economice a ziarului în care vor fi publicate. Fairclough lucrează cu o viziune multifuncțională a textelor, ele având trei funcții principale: ideatională, interpersonală și textuală. Acestea corespund cu termenii lui: de reprezentări, identități și relații (Fairclough, 1995a:58). Această idee rezonază cu ideea lui Berger și Luckman, care vede discursul ca fiind "o construcție socială a lumii" (Fowler 1998:2). De aceea pentru a înțelege motivele care stau la bază anumitor opțiuni lingvistice, trebuie să înțelegem aspectele sociale și contextul în care s-a produs discursul. Credem că editorialele, care constituie o parte prominentă și importantă a discursului ziarului în care sunt publicate aceste construcții implică aspecte ideologice, care fac parte din poziția ideologică din care editorialele fac parte în concordanță cu interesele pe care ziarul le reprezintă (acestea pot fi de natură socială, politică sau economică cum am mai menționat). Din moment ce textele ziarelor, inclusiv cele ale editorialelor sunt legate de o anumită ideologie, nu reprezintă o surpriză că evenimentele sociale prezentate în ziarul respectiv vor fi prezentate dintr-un punct de vedere ideologic ca atare (Fowler, 1998:10). Ziarele au diferite puncte de vedere și acest fapt explică în mare parte, diferențele de reprezentare a anumitor evenimente sociale. Ziarele nu doar că își reprezintă poziția ideologică, dar și contravine ideologiilor, care nu sunt în concordanță cu ale lor. Astfel discursul ziarelor, respectiv editorialelor devin deseori zone de război dintre diferite grupuri care intră în ring pentru a obține dominanța. Asta va însemna, că discursul editorialelor va avea urme ale ideologiilor proprii pe de-o parte, sau ale opoziției.

În continuare vom descrie în acest capitol acele mijloace lexico-gramaticale care pot fi exploatate pentru a exprima sau a comunica sensuri ideologice ca: numirea și referința actorilor sociali, predicția (adică atribuirea unor caracteristici actorilor sociali), tranzitivitatea, care ajută la stabilirea rolurilor de agent și pacient, modalitatea, care se referă la angajamentul autorilor față de adevărurile exprimate în text, nominalizarea, inițializarea unor părți de vorbire în propoziții, împreună cu strategiile retorice ca: hiperbola (pentru exagerare ideologică), metonimia, metafora, unele neologisme respective jocurile de cuvinte. Trebuie să menționăm că vocabularul și gramatica unui text nu sunt semnificative din punct de vedere ideologic de la sine, ci în lumina contextului funcțiilor respectiv intereselor pe care le servesc și că conform lui Richardson orice opțiune lexicală sau gramaticală sunt rezultatul unei alegeri (Richardson 2007:38) și ceea ce a fost exprimat într-un fel putea să fie exprimat în multe alte

feluri, bineînțeles cu alte conotațiuni sau efecte ideologice și să devină astfel ”acte pragmatice.”

3. Metoda de analiză

Pentru a stabili cadrul teoretic pentru analiza discursurilor editorialele vom integra noțiunea actelor pragmatice în CDA (Critical Discourse Analysis, adică Analiza Critică a Discursului) ca și mijloc principal de analiză, ca acte care țin de material lingvistic, care nu a fost exprimat în mod explicit, făcând parte din aspectul ideologic a textelor editorialelor. Presupunem că discursurile în general, dar într-un mod deosebit discursul textelor jurnalistice, incluzând cele ale editorialului, conțin părți atât explicite, cât și neexprimate explicit cu un anumit scop, care pot fi ideologice servind interesul, respectiv politica și/sau punctul de vedere al ziarului referitor la o mulțime de teme. Natura lor ascunsă sau indirectă transformă actele pragmatice, în mijloace perfecte ale manipulării jurnalistice, ca și în cazul nostru. Pe parcursul analizei vom identifica, actele pragmatice în discursurile editorialelor analizate presupunând că ele fac parte în majoritate de aspectul ideologic al ziarelor. Presupunem totodată că majoritatea mesajelor ideologice se află codate în părțile implicite ale editorialelor.

4. Analiză

În acest capitol vom analiza niște subiecte, care au fost discutate mai multe săptămâni atât pe paginile ziarelor de calitate cât și pe cele a tabloidelor în Marea Britanie. Datorită importanței acestor subiecte și naturii lor controversă, le-au fost consacrate numeroase articole și editoriale. În această parte a tezei vom analiza doar o parte din cele mai relevante în lumina condițiilor sociale care au influențat procesul de producere, respectiv de interpretare la nivel social și instituțional. Ne vom concentra asupra actelor pragmatice prezente sub forma unor mesaje implicite și codate în unele proprietăți lexico-gramaticale ale textului, care au potențialul să exprime mesaje ideologice.

Cele două subiecte principale care vor fi analizate în acest capitol sunt: catastrofa produsă în urma unei explozii și scurgerii de țiței în golful din Mexic, produsă de o companie multinațională având o mulțime de aționari Britanici și distribuirea responsabilității. Celălalt subiect tratează scandalul din cauza cheltuirii ilegiteime a banilor publici de către David Laws un ministru homosexual într-o perioadă delicată la începutul unei coaliții dintre partidul Conservator și cel Liberal-Democrat. De-a lungul editorialelor analizate putem observa, că cu

toate că același subiect este tratat, reprezentările diferă de la ziar la ziar, datorită pozițiilor ideologice sau politice opuse ale ziarelor din care fac parte. Vom vedea cum ziarele Britanice, fie de calitate sau tabloide, susțin compania multinațională BP în unanimitate. Discursul ziarelor reprezintă compania multinațională în postura de victimă a circumstanțelor minimalizându-i în același timp responsabilitatea în tot ceea ce s-a întâmplat, cu toate că compania a fost sancționată pe baza unei hotărâri judecătorești din US.

Celălalt subiect reprezintă cazul politicianului homosexual David Laws, care a fost acuzat de fraudă în contextul unui scandal, care s-a iscat în urma revendicării unei sume ce nu i se convenea în mod legal pentru chirie, în timp ce locuia în apartamentul partenerului său gay din Londra, James Lundie. Vom vedea că în cazul lui David Laws ziarele sunt mai polarizate, datorită intereselor de natură politică, fapt ce influențează discursul în mod considerabil, discursul editorial al ziarelor Daily Express, respectiv Times au încercat să îl depicteze ca nu fiind de vină, iar faptele sale drept greșală în loc de acțiuni frauduoase, folosind pentru acesta o mulțime de acte pragmatice cu un mesaj implicit. În contrast cu această reprezentare ziarul The Daily Telegraph, care prin actele pragmatice folosite îl reprezintă ca pe un ipocrit. În ambele cazuri vom putea observa, că actele pragmatice funcționează într-un cadru care se numește ”pătrat ideologic”, care conform lui Van Dijk reprezintă un mijloc obișnuit ” în toate discursurile ideologice” (2006: 374).

5. Concluzii

De-a lungul analizelor am putut observa cum influențează condițiile sociale de natură ideologică, politică sau economică reprezentările din cadrul discursurilor editorialelor analizate producând schimbări de natură ideologică atât în forma cât și în conținutul textelor prin intermediul actelor pragmatice.

În timpul analizei ne-am concentrat pe identificarea și analiza actelor în lumina influențelor socio-politico-economico-culturale, respectiv ideologiile și interesele legate de ele, care influențează procesele de producere și cele de interpretare. Am analizat diferite evenimente sociale mai degrabă ca reprezentări ideologice, decât reprezentări obiective sau factuale, într-o încercare de a descifra mesajele implicite cu implicații ideologice în lumina altor opțiuni sau alternative de exprimare a acelorași idei, respectiv, a prezențelor și a absențelor (importanța a ce este prezent sau absent din punct de vedere ideologic). Analiza a confirmat existența unui ”pătrat ideologic” caracteristică a discursului ideologic (Van Dijk 2006: 374). Am putut vedea că membrii grupului favorizat au fost ”construiți” punând în

evidență sau accentuând caracteristicile lor positive, iar caracteristicile sau trăsăturile lor negative au fost sistematic diminuate sau în alte cazuri chiar ridiculizate, în timp ce caracteristicile pozitive sau favorabile ale membrilor grupului oponent fiind diminuate, iar greșelile lor fiind mărite, expuse sau chiar exagerate.

Am putut vedea că actele pragmatice din textele analizate pot să fie exprimate prin atât proprietăți lexicale, cât și de cele grammatice, iar efectele ideologice sunt obținute prin: conotații, aluzii, sugestii, etc. iar conexiunile ideologice fiind operaționale doar în anumite contexte, tocmai din această cauză unele aspecte lingvistice pot fi sau deveni ideologice într-un anumit context, respectiv afirmații total innocente în altele.

Bibliografie:

Abercrombie, N., Hill, S. & Turner, B.S. *The Dominant Ideology Thesis*. London: George Allen & Unwin, 1980.

Austin, John L. *How to Do Things with Words*. London: Oxford University Press, 1962.

Bachrach, P. and Baratz, M. S. *Power and Poverty: Theory and Practice*. New York: Oxford University Press, 1970.

Bar, Hillel, Y. "Out of the pragmatic waste-basket." *Linguistic Inquiry* *Linguistic Inquiry* 2, (1971): 401-405

- Berelson, Bernard.(1952) „Content analysis in communication research” in Bernard Berelson and Morris Janowitz (eds) *Reader in Public Opinion and Communication*. Second edition. New York: The Free Press, (1966):260-266.
- Billig, M. *Ideology and Opinions: Studies in Rhetorical Psychology*. London: Sage Publications.1991.
- Blommaert, Jan. *Discourse. A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Brown, Gillian and George Yule. *Discourse Analysis*. Cambridge: University Printing House, 1998.
- Bublitz, Wolfram, Neal R. Norrick (eds.). *Foundations of Pragmatics*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH & Co, 2011.
- Callinicos, A. *Marxism and Philosophy*. Oxford: Oxford University Press. 1983.
- Cameron, Deborah. *Working with Spoken Discourse*. London: Sage, 2001.
- Chomsky, Noam. "Three Models for the Description of Language". *Transactions on Information Theory* 2 (3) (1956): 113–124.
- Chomsky, Noam. *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton, 1957.
- Coward, R. and Ellis J. *Language and Materialism: Developments in the semiology and the Theory of the Subject*. London: Routledge and Kegan Paul, 1977.
- Dahl, Robert A. *Who governs? Democracy and Power in an American City*. New Haven: Yale University Press, 1961.
- Domhoff, G. W. *The Powers That Be: Processes of Ruling Class Domination in America*. New York: Random House. 1978.
- Dumistrăcel, Stelian. *Limbajul Publicistic Românesc din Perspectiva Stilurilor funcționale*. Iași, Institutul European, 2006.
- Eagleton, T. *Ideology*. London & New York: Verso, 1991.
- Fairclough, Norman. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press. 1992.
- Fairclough, Norman. *Media Discourse*. London: MPG Books Group, Bodmin and King's

- Lynn.1995a.
- Fairclough, Norman. *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Longman. London and New York. 1995b.
- Fairclough, Norman. *Language and Power*. Longman. London and New York, 1998.
- Fowler, R, Hodge, R, Kress G. and Threw, T. *Language and Control*. London: Routledge, 1979.
- Fowler, Roger. *Language in the News. Discourse and ideology in the Press*. London and New York: Routledge, 1998.
- Gazdar, G. *Pragmatics: implicature, presupposition and logical form*. New York: Academic Press, 1979.
- Gee, Paul. J. *Social Linguistics and Literacies: Ideology in Discourses*. London: The Falmer Press, 1990
- Gerbner, George. "On content analysis and critical research in mass communication." (1958) in L.A. Dexter and D. Manning (eds). *People, Society and Mass Communication*. New York: Free Press (1964):476-500
- Gramsci, A. *Selections of the Prison Notebook*, trans. Q. Hoare and G. N. Smith. London: Lawrence & Wishhart. 1971.
- Grice, H. Paul. "Logic and Conversation" in Peter Cole and Jerry Morgan (eds.), *Syntax and Semantics, vol. 3: Speech Acts* New York: Academic Press, (1975): 41-58
- Grice, H. Paul. "Further notes on logic and conversation" Peter Cole and Jerry Morgan (eds.), *Syntax and Semantics, vol. 9: Pragmatics*. New York: Academic Press, (1978): 41-58
- Grice, H. Paul. "Presupposition and conversational implicature" in Peter Cole (ed.), *Radical Pragmatics*. New York: Academic Press, (1981): 183-98
- Hackett, R. and Zhao, M. "Challenging a Master Narrative: Peace Protest and Opinion Editorial Discourse in the United States Press During the Gulf War" *Discourse and Society*" 5:4 (1994): 509-41.
- Harcup, T. "Journalists and Ethics: The Quest for a Collective Voice" *Journalism Studies*.

3:1(2002):101-114.

Hardman, Dean. "Political Ideologies and Identity in British Newspaper Discourse." Diss. University of Nottingham, 2008.

Hodge, R. & Kress, G. *Language as Ideology*. London and New York: Routledge. 1993.

Jaworski, Adam and Nikolas Coupland (eds.). *The Discourse Reader*. second edition. Routledge, 2006

Katz, Jerry, J. *Propositional Structure and Illocutionary Force*. New York: Crowel, 1977.

Lagonikos, Irene, Theodosia. "Ideology in Editorials: A Comparison of Selected Editorials in English- Medium Newspapers After September 11."Diss. Rhodes University, 2005.

Lakoff, George. "On generative semantics" in Danny Steinberg and Leon Jakobovits (eds), *Semantics and interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics and Psychology*.Cambridge: Cambridge University Press.pp:232-96, 1971.

Lakoff, George. "Presupposition and relative well-formedness" [1968] in Danny Steinberg and Leon Jakobovits (eds), *Semantics and interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics and Psychology*.Cambridge: Cambridge University Press, 1971.

Larrain, J. *The Concept of Ideology*. London: Hutchinson, 1979.

Leech, Geoffrey, N. *Principles of Pragmatics*. London: Longman, 1983.

Levinson, Stephen. C. *Pragmatics*. Cambridge University Press, 1983

Lodge, David. *Paradise News*. Harmondsworth: Penguin, 1992.

Luke, A. "Beyond "Science and Ideology Critique: Developments in Critical Discourse Analysis" *Annual Review of Applied Linguistics*, 22 (2002): 96-110.

Lukes, Steven. *Power: A Radical View*. London: McMillan Press. 1979.

Lyons, John. *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1968.

Lyons, John. *Semantics*. Cambridge University Press, 1977.

Macdonald, M. *Representing Women: Myths of Femininity in the Popular Media*.

- London: Edward Arnold, 1995.
- Marmaridou, Sophia. *Pragmatic Meaning and Cognition*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co., 2000.
- Marx, K. and Engels, F. *The German Ideology*. London: Lawrence and Wishart, 1974.
- McLellan, D. *Ideology*. Mineapolis: University of Minesotta Press, 1986.
- McNair, B. "The emerging chaos of global news culture" in S. Allan (ed.) *Journalism: Critical Issues*, Maidenhead: OU Press, (2005): 151-167.
- Morris, C. (1938), "Foundations of the theory of signs". In O. Neurath, R. Carnap and C. Morris (ed.), *International Encyclopaedia of Unified Science I*, Chicago University of Chicago Press, pp. 77-138. Reprinted in C. Morris, *Writings on the general theory of signs*, The Hague: Mouton. 1971.
- Mey, Jacob. L. *Whose language? A study in Linguistic Pragmatics*. Amsterdam/Philadephia: John Benjamins, 1985.
- Mey, Jacob L. *Pragmatics. An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd. 1993.
- Mey, Jacob L. (ed.) *Concise Encyclopaedia of Pragmatics. Second edition*. Oxford: Elsevier Ltd. ,2009.
- Mey, Jacob. L. "Pragmatics Overview." in Jacob L. Mey (ed.) *Concise Encyclopaedia of Pragmatics. Second edition*. Oxford: Elsevier Ltd. , (2009): 786-97)
- Mey, Jacob.L. "Pragmatic Acts" in Jacob L. Mey (ed.) *Concise Encyclopaedia of Pragmatics. Second edition*. Oxford: Elsevier Ltd., (2009): 747-53.
- Mills, C.W. *The Power Elite*. London: Oxford University Press. 1956.
- Mills, S. *Feminist stylistics*. London: Routledge.1995.
- Mills, Sara. *Discourse*. London and New York: Routledge, 2001.
- Nordlund, M. "Linguistic Manipulation. An Analysis of How Attitudes are Displayed in News Reporting". Luleå University of Technology. Extended Essay English. 2003.
- Oktar, L. "The ideological organisation of representational processes in the

- presentation of us and them". *Discourse & Society*. Vol. 12:3 (2001): 313-346.
- Orwell, G. "Politics and the English Language." *Why I Write*, London: Penguin Books. (2004): 102-120.
- Pêcheux, M. "The Mechanism of Ideological (Mis)recognition". in S. Žižek (ed.) *Mapping Ideology*. London: Verso. (1994): 141-151.
- Partee, Barbara.H. "Opacity, coreference, and pronouns." in Donald Davidson and Gilbert Herman (eds), *Semantics of Natural languages*. Dordrech: Reidel (1072): 415-41
- Reah, Danuta. *The Language of of Newspapers*. London: Routledge, 1998..
- Reboul, A., Moeschler, J., *Pragmatica Azi. O nouă știință a comunicării*. Trans. Liana Pop. Cluj: Editura Echinox, 2001.
- Sbisà, Marina, Jan Ola Östman and Jef Vershueren (eds.). *Philosophical Perspectives for Pragmatics. Handbook of Pragmatic Highlights*. John Benjamins Publishing Company, 2011.
- Searle, John R. *Speech Acts: An Essay in the philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1969.
- Searle, John. "Indirect Speech Acts" in Peter Cole and Jerry Morgan (eds.) , *Syntax and Semantics, vol. 3: Speech Acts*, New York: Academic Press, (1975): 59-82
- Searle, John, R. *Expression and meaning. Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge University Press, 1979.
- Shaikh, A. "Capital as a social relation" in J Eatwell, M. Milgate and P.Newman (eds.) *The New Palgrave: A Dictionary of Economic Theory and Doctrine*". London: Macmillan, (1986): 72-78.
- Shank, Roger C. and Danny Edelson. "A role for AI in education: using technology to reshape education." *The Journal of Artificial Intelligence in Education*. 1(2) (1990): 3-20.
- Shiffrin Deborah. *Approaches to Discourse*. Oxford: Blackwell.1994.
- Shiffrin, Deborah, Deborah Tannen, and Heidi E. Hamilton (eds.) *The Handbook of Discourse Analysis*. Blackwell Publishers Ltd., 2001.

- Strawson, Peter. F. Intention and Convention in Speech Acts. *Philosophical Review*. 73 (1964): 439-60.
- Stonecipher, W. Harry. *Editorial and Persuasive Writing. Opinion Functions of the News Media*. second edition, printed in the USA, 1997.
- Stubbs, Michael. *Discourse Analysis. The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. The University of Chicago Press, 1983.
- Thomson, A. *Critical Reasoning: A Practical Introduction*. London and New York: Routledge, 2009.
- Thomson, J.B. *Ideology and Modern Culture*. UK: Polity Press, 1960.
- Titscher, S. , Meyer, M., Wodak, R., and Vetter E. *Methods of Text and Discourse Analysis*. London: Sage, 2000.
- Van Dijk, Teun. A. *Text and Context. Explorations in the semantics and pragmatics of discourse*. London: Longman, 1977.
- Van Dijk, Teun. A. "Principles of Critical Discourse Analysis". *Discourse & Society* London: Sage, vol.4 (2):249-283, 1993.
- Van Dijk, T.A. (1996) "Opinions and ideologies in editorials". accessed on 16 Oct. 2013. <http://www.discursos.org/unpublished%20articles/Opinions%20and%20ideologies%20in%20editorials.htm>
- Van Dijk, Teun.A. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage Publications, 1998.
- Van Dijk, Teun. A. "Discourse, Ideology and Context" in Wolfgang U. and Dressler W. (eds.) *Folia Linguistica* Vol. 35: 1-2, (2001): 11-40.
- Van Dijk, Teun A. "Discourse and manipulation" in *Discourse and Society*. Vol. 17(2), (2006): 359- 383. Sage Publications.
- Van Dijk, T.A. "Discourse, Power and Access" , *Discourse and Power*. Van Dijk, Teun.(ed) New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Van Dijk, Teun.A. „Critical Discourse Analysis" in Shiffrin, Deborah, Deborah Tannen, and

- Heidi E. Hamilton (eds.) *The Handbook of Discourse Analysis*. Blackwell Publishers Ltd., 2001.
- Van Dijk, Teun .A *Power and Discourse*. Van Dijk, Teun.(ed) New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Van Dijk, Teun .A. "Structures of Discourse and Structures of Power" in *Power and Discourse*. Van Dijk, Teun.(ed) New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Vershueren, Jeff and Jan Ola Östman (eds.) *Key Notions for Pragmatics*. John Benjamins Publishing Company, 2009.
- Wodak, Ruth. "What CDA is about- a summary of its history, important concepts and its developements" in Wodak R. and Meyer M. (eds.). *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage , (2001): 1-13.
- Wodak, Ruth, "Mediation between discourse and society: assesing cognitive approaches in CDA" *Discourse Studies*. London: Sage Publications. Vol.8:1 (2006): 179-190.
- Wodak, Ruth. „Critical Linguistics and Critical Discourse analysis" in Östman, Ola Jan & Jeff Vershueren, (eds.) *Handbook of Pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 2006.
- Wodak, Ruth. "Pragmatics and Critical Discourse Analysis: A cross disciplinary inquiry." *Pragmatics and Cognition* 15:1 (2007): 203-225.
- Wooden, Cindy. "Who am I to judge?' Pope's remarks do not change church teaching" Catholic NewsService". Jul-31-2013. accessed on 16 Mar. 2014.
<http://www.catholicnews.com/data/stories/cns/1303303.htm>
- Yule, George. *The Study of Language*. third edition. Cambridge University Press, 2006.
- Yule, George. *Pragmatics*. Oxford University Press, 1996.